

Wrześniowa uroczystość w Lubelskim Oddziale Wojewódzkim Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego w dniu 17 września 2021 roku

Wrzesień 1939 roku był tragiczny dla Narodu Polskiego. W pierwszym dniu tego miesiąca na nasz kraj napadły hitlerowskie Niemcy oraz uzależniona od nich faszystowska Słowacja. W dniu 17 września do agresorów dołączyło trzecie sąsiadujące z Polską państwo – stalinowski Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. Nic więc dziwnego, że terytorium II Rzeczypospolitej Polskiej znalazło się pod okupacją niemiecką i radziecką. Granica między tymi okupacjami przechodziła przez cztery rzeki: Pisa – Narew – Bug - San. Obaj okupanci stosowali wobec Polaków politykę represji realizowaną przez policje polityczne: Gestapo (Geheime Staatspolizei - Tajna Policja Państwowa) w Niemczech i NKWD (Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł - Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych) w ZSRR. Jedną z form represji były masowe przesiedlenia polskich mieszkańców z dotychczasowych miejsc zamieszkania. Niemcy przesiedlali Polaków z Pomorza, części Wielkopolski i niektórych rejonów Śląska na teren Generalnej Guberni – tworu quasi państwowego utworzonego przez siebie w centralnej Polsce ze stolicą w Krakowie. Z kolei NKWD przymusowo przesiedlało Polaków (i inne narodowości) do Kazachstanu, do Uzbekistanu, do Kirgizji, w północne rejony ZSRR (w pobliżu Archangielska) i najwięcej na Syberię. W latach 1939–1941 przeprowadzono w sumie cztery masowe deportacje ludności cywilnej w głąb ZSRR z terenów anektowanych przez Związek Radziecki. Jeśli uwzględnimy wszystkie kategorie represjonowanych obywateli polskich, a więc aresztowanych, przetrzymywanych w obozach jenieckich, skazanych przez sądy, trybunały wojskowe czy inne organy pozasądowe, to wedle najbardziej ostrożnych szacunków liczbę represjonowanych można szacować na prawie pół miliona osób. Te liczby nie obejmują młodzieży zmobilizowanej przymusowo do szkół fabrycznych i przyzakładowych, osób wcielonych do Armii Czerwonej, wywiezionych do pracy w różne części Związku Radzieckiego i tym podobnych. Wciąż niepełne są statystyki dotyczące śmiertelności w czasie wywózek, w miejscach osiedlenia i obozach pracy. Ustalenie faktycznej liczby deportowanych jest niezwykle trudne i wciąż jest przedmiotem licznych kontrowersji.

W miejscu zesłania przesiedleńcy byli kierowani do różnorodnych prac bardzo często nie mających żadnego związku z posiadanymi kwalifikacjami czy wykształceniem. Narzucano im dosyć wysokie normy pracy, za które byli odpowiedzialni przed

„naczelnikami” z NKWD. Za drobne nieraz uchybienia byli surowo karani łącznie z karą śmierci. Trudne warunki bytowe i sanitarne spowodowały, że wielu zesłańców zwanych obecnie mianem Sybiraków zmarło i pozostało na zawsze na „niehumanitarnej ziemi”. Wielu uratowało podpisanie w dniu 30 lipca 1941 roku w Londynie, przez gen. Władysława Sikorskiego - premiera polskiego rządu na uchodźstwie i Iwana Majskiego – ambasadora radzieckiego układu polsko-radzieckiego, na mocy którego powstała armia polska z gen. Władysławem Anderszem na czele. Przy tej armii zgromadziła się duża liczba polskich zesłańców i razem z nią została w 1942 roku ewakuowana na Bliski Wschód. Ci, którzy nie zdążyli z różnych przyczyn „do Andersa”, uratowali się dzięki gen. Zygmuntowi Berlingowi oraz działalności Związku Patriotów Polskich z Wandą Wasilewską na czele. Powstałe w ZSRR polskie jednostki wojskowe (1 Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, 1 Korpus Polskich Sił Zbrojnych, 1 Armia Wojska Polskiego) walczące na froncie wschodnim u boku Armii Czerwonej udowodniły, że Polacy są prawdziwymi „sojusznikami”. Kombatanci tych jednostek, jak też rodziny żołnierzy polskich poległych w walce z Niemcami, mogli swobodnie opuścić granice Kraju Rad i powrócić do Polski.

Po transformacji ustrojowej dzień 17 września został ustawą sejmową uznany za Dzień Sybiraka. Dlatego co roku odbywają się wtedy w całym kraju uroczystości dla uczczenia tych Polaków, którzy cierpieli na katordze syberyjskiej. Również w roku bieżącym została zorganizowana w Chełmie, przez chełmski Oddział Związku Sybiraków, przy udziale Urzędu Miasta Chełma, w dniu 17 września uroczystość związana z obchodami Międzynarodowego Dnia Sybiraka, który poczynając od 2013 roku ma status święta państwowego. Tradycyjnie rozpoczęła je Msza św. odprawiona w kościele parafialnym p. w. Rozesłania św. Apostołów w intencji Polaków, którzy zginęli z rąk oprawców stalinowskich oraz umarli na zesłaniu. Po nabożeństwie, uczestnicy (przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, kombatanci i weterani walki i pracy, kompania honorowa Garnizonu Chełm, członkowie organizacji pozarządowych, przedstawiciele służb mundurowych, pracownicy chełmskich instytucji, młodzież szkolna oraz liczna grupa mieszkańców Chełma i okolic) przeszli pod Kamień Sybiraków znajdującym się przy ulicy Pocztowej. Po wysłuchaniu Hymnu Sybiraków okolicznościowe przemówienia wygłosiły Maria Sawka – prezes chełmskiego Oddziału Związku Sybiraków oraz Dorota Cieślik – wiceprezydent miasta Chełma. Minutą ciszy zebrani złożyli hołd zesłańcom syberyjskim, którzy nigdy nie powrócili do kraju, lecz na zawsze pozostali pochowani w różnych miejscach na niehumanitarnej ziemi. Następnie delegacje poszczególnych władz, organizacji (wśród nich połączona delegacja ZWiRWP i ZZWP w osobach st. sierż. (s) dra Pawła Kiernikowskiego – sekretarza Zarządu

Wojewódzkiego Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego w Lublinie z/s. w Chełmie i ppłka (s) Józefa Piłata – członka Zarządu Rejonowego Związku Żołnierzy Wojska Polskiego w Chełmie), instytucji i szkół złożyły wieńce i wiązanki kwiatów przy wspomnianym Kamieniu Sybiraków. Podobne uroczystości odbyły się w wielu miejscowościach województwa lubelskiego.

ŚWIATOWY DZIEŃ SYBIRAKA 17 WRZEŚNIA 2021

Książki opowiadające o zesłaniach na Sybir

Poczty sztandarowe i uczestnicy uroczystości przed wejściem do kościoła parafialnego p.w. Rozesłania św. Apostołów w Chełmie

Kamień Sybiraków w Chełmie

Poczty sztandarowe i inni uczestnicy uroczystości przy Kamieniu Sybiraków.
Przemawia Maria Sawka – prezes chełmskiego Oddziału Związku Sybiraków

Przemawia Dorota Cieślik – wiceprezydent miasta Chełma

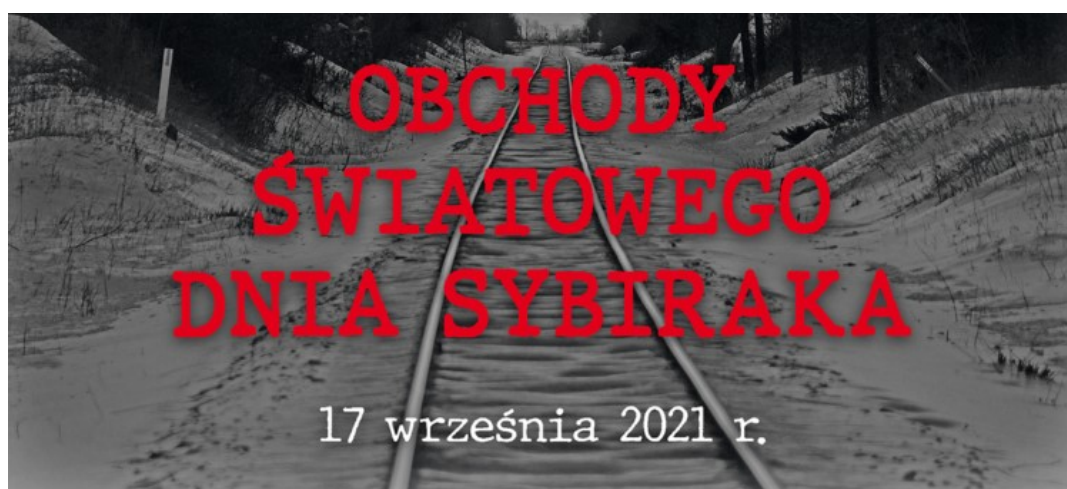
Chełm 17. IX. 2021 r. Połączona delegacja ZWiRWP i ZŻWP w składzie:
st. sierż. (s) dr Paweł Kiernikowski (z lewej) i ppłk Józef Piłat

Żołnierska Warta Honorowa oraz wieńce i kwiaty przy Kamieniu Sybiraka w Chełmie

Logo Związku Sybiraków

Tekst: st. sierż. (s) dr Paweł Kiernikowski

Foto i ilustracje ze stron internetowych